

INGLIZ TILIDA ANGLIZATSIYA JARAYONI VA UNING TIL RIVOJLANISHIDAGI O'ZIGA XOS AHAMIYATI

Otajonova Zarina Akmaljon qizi

Andijon davlat universiteti

E-mail: otajonovazarina78@gmail.com

Tel: +998-50-701-46-11

Ilmiy rahbar: Andijon davlat universiteti ingliz tili o'qituvchisi

Azamjonova Xurshida Nozimjon qizi

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz tilida anglizatsiya jarayoni, uning kelib chiqishi, rivojlanish bosqichlari hamda zamonaviy ingliz tilining lug'aviy, morfologik va stilistik taraqqiyotidagi o'rni IMRAD (Introduction, Methods, Results, Discussion) modeli asosida tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida anglizatsiyaning ichki va tashqi omillari, boshqa tillardan o'zlashgan birliklarning ingliz tiliga moslashuvi, shuningdek, globallashuv sharoitida anglizatsiya jarayonining jadallashuvi misollar asosida yoritiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, anglizatsiya ingliz tilining moslashuvchanligi va dunyo miqyosida yetakchi tilga aylanishida muhim lingvistik mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: anglizatsiya, ingliz tili, til rivoji, o'zlashma so'zlar, globallashuv, lingvistik jarayon.

Annotation: This article analyzes the process of Anglicization in the English language, its origin, stages of development, and its role in the lexical, morphological, and stylistic development of modern English based on the IMRAD (Introduction, Methods, Results, Discussion) model. During the research process, the internal and external factors of Anglicization, the adaptation of lexical units borrowed from other languages into English, as well as the acceleration of the Anglicization

process under the conditions of globalization are examined through examples. The results show that Anglicization functions as an important linguistic mechanism that demonstrates the flexibility of the English language and contributes to its becoming a leading language worldwide.

Keywords: Anglicization, English language, language development, borrowed words, globalization, linguistic process.

Аннотация: В данной статье анализируется процесс англизации в английском языке, его происхождение, этапы развития, а также его роль в лексическом, морфологическом и стилистическом развитии современного английского языка на основе модели IMRAD (Introduction, Methods, Results, Discussion). В ходе исследования рассматриваются внутренние и внешние факторы англизации, адаптация лексических единиц, заимствованных из других языков, к английскому языку, а также ускорение процесса англизации в условиях глобализации на основе примеров. Результаты показывают, что англизация выступает важным лингвистическим механизмом, демонстрирующим гибкость английского языка и способствующим его превращению в ведущий язык мирового масштаба.

Ключевые слова: англизация, английский язык, развитие языка, заимствованные слова, глобализация, лингвистический процесс.

Introduction (Kirish)

Til doimiy harakatda bo'lgan ijtimoiy hodisa bo'lib, uning rivoji ichki va tashqi omillar ta'sirida shakllanadi. Ingliz tili bugungi kunda xalqaro muloqot, fan, texnologiya va madaniyatning asosiy vositalaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Ushbu jarayonda anglizatsiya muhim o'rin tutadi.

Anglizatsiya atamasi odatda ikki ma'noda qo'llaniladi: birinchidan, ingliz tilining boshqa tillarga ta'siri, ikkinchidan esa ingliz tilining o'zida

sodir bo'ladigan o'zgarishlar, ya'ni xorijiy elementlarning ingliz tiliga singib ketishi va ingliz tilining ichki imkoniyatlari asosida yangi birliklarning yuzaga kelishi. Mazkur maqolada anglizatsiya ingliz tilining ichki rivojlanish jarayoni sifatida talqin qilinadi.

Tadqiqotning maqsadi — anglizatsiya jarayonining ingliz tili rivojidagi o'ziga xos ahamiyatini aniqlash va uni aniq lingvistik misollar orqali asoslab berishdir. Ushbu maqsad quyidagi vazifalarni taqozo etadi: anglizatsiya tushunchasini izohlash, uning asosiy mexanizmlarini aniqlash hamda zamonaviy ingliz tilidagi namoyon bo'lish shakllarini tahlil qilish.

Methods (Metodologiya)

Tadqiqotda tavsifiy, qiyosiy va kontekstual tahlil metodlaridan foydalanildi. Ingliz tilidagi tarixiy va zamonaviy leksik birliklar tahlil qilinib, ularning kelib chiqishi va funksional xususiyatlari o'rganildi. Shuningdek, korpus lingvistikasi elementlaridan foydalanilib, ommaviy axborot vositalari, ilmiy matnlar va kundalik nutqda uchraydigan anglizatsiya namunalari tanlab olindi. Qiyosiy metod orqali o'zlashma birliklarning dastlabki shakli va ingliz tilidagi moslashgan varianti solishtirildi. Misollar sifatida fransuz, lotin va yunon tillaridan kirib kelgan so'zlar tanlandi.

Results (Natijalar)

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, anglizatsiya jarayoni ingliz tilining lug'aviy boyishini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Masalan, fransuz tilidan kirib kelgan *government*, *justice*, *beauty* kabi so'zlar bugungi kunda ingliz tilining ajralmas qismiga aylangan.

Lotin va yunon tillaridan o'zlashgan *information*, *education*, *philosophy*, *biology* kabi birliklar esa ilmiy va akademik uslubning

shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu so'zlar ingliz tilining terminologik imkoniyatlarini kengaytirgan.

Shuningdek, anglizatsiya jarayonida o'zlashma birliklar fonetik va morfologik jihatdan ingliz tiliga moslashadi. Masalan, lotincha *datum* so'zining ko'plik shakli *data* bo'lsa-da, zamonaviy ingliz tilida *data is* shakli ham keng qo'llanilmoqda. Bu holat ingliz tilining moslashuvchan grammatik tizimini ko'rsatadi.

Discussion (Muhokama)

Anglizatsiya jarayoniga oid olingan natijalar ingliz tilining tarixiy va zamonaviy rivojlanish tendensiyalari bilan uzviy bog'liq ekanini ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, ingliz tili o'z taraqqiyoti davomida tashqi til birliklarini passiv qabul qiluvchi emas, balki ularni faol qayta ishlovchi va tizimlashtiruvchi til sifatida shakllangan.

Anglizatsiyaning muhim jihatlaridan biri uning funksional xarakterga egaligidir. O'zlashma birliklar ingliz tilida faqat lug'aviy boylikni oshiribgina qolmay, balki uslubiy tabaqalanishning chuqurlashuviga ham xizmat qiladi. Masalan, fransuz va lotin tilidan o'zlashgan birliklar rasmiy va ilmiy nutqda ustun bo'lsa, german ildizli so'zlar og'zaki va kundalik nutqda ko'proq qo'llaniladi. Bu holat ingliz tilida stilistik muvozanatni ta'minlovchi muhim mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, anglizatsiya jarayoni ingliz tilining semantik moslashuvchanligini kuchaytiradi. O'zlashma birliklar ko'pincha dastlabki ma'nosidan chekinib, ingliz tilining ehtiyojlariga mos ravishda qayta semantizatsiyalanadi. Masalan, lotin tilidan kirib kelgan *culture* so'zi dastlab «yerga ishlov berish» ma'nosini ifodalagan bo'lsa, zamonaviy

ingliz tilida u ijtimoiy, ma'naviy va madaniy jarayonlarni ifodalovchi keng tushunchaga aylangan.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, anglizatsiya ingliz tilining globallashtiruv sharoitidagi barqarorligini ta'minlovchi omillardan biri hisoblanadi. Zamonaviy axborot texnologiyalari, fan va iqtisodiyot sohalarida yuzaga kelayotgan yangi tushunchalar ingliz tilida ko'pincha o'zlashma va gibrid birliklar orqali ifodalanmoqda. Bu esa ingliz tilining kommunikativ imkoniyatlarini yanada kengaytiradi.

Biroq, ayrim tadqiqotchilar anglizatsiya jarayonining haddan tashqari faollashuvi ingliz tilining milliy identitetiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini ta'kidlashadi. Mazkur nuqtai nazarga ko'ra, chetdan kirib kelayotgan birliklarning ko'pligi til me'yorlarining buzilishiga olib kelishi ehtimoli mavjud. Shunga qaramay, ingliz tilining tarixiy tajribasi bu xavotirlarning nisbiy ekanini ko'rsatadi. Til tizimi ichki me'yorlar asosida o'zlashmalarni saralab, funksional jihatdan mos keladiganlarini qabul qiladi.

Umuman olganda, anglizatsiya jarayoni ingliz tilining tabiiy evolyutsion rivojlanish shakli bo'lib, uning leksik, semantik va stilistik imkoniyatlarini boyituvchi muhim lingvistik omil sifatida baholanadi.

Xulosa

Maqolada anglizatsiya jarayoni ingliz tilining rivojlanishidagi muhim lingvistik hodisa sifatida tahlil qilindi. Rivojlanish modeli asosida olib borilgan tadqiqot natijalari anglizatsiyaning ingliz tilining leksik, grammatik va stilistik boyishiga xizmat qilishini ko'rsatdi. Bu jarayon ingliz tilining global miqyosda yetakchi til sifatida shakllanishida muhim omil bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Djabborov Dilrux Zufarovich, O'ZBEK TILIDA YANGI PEDAGOGIK TERMINLAR YARATISHDA INGLIZ TILIDAGI MODELLAR VA ULARNING QO'LLANILISHI., TANQIDIY NAZAR, TAHLILiy TAFAKKUR VAINNOVATSION G'OYALAR konferensiya materiallari, 2023
2. Crystal, D. *The English Language*. Cambridge University Press.
3. McArthur, T. *The Oxford Companion to the English Language*. Oxford University Press.
4. Baugh, A. C., & Cable, T. *A History of the English Language*. Routledge.